‘Jaarlijks 17.000 tot 20.000 doden door verkeerde medicijnen’

next.checkt Dat zei een forensisch arts bij *RTL Late Night*

- Kim Bos

18 november 2015

De aanleiding

Forensisch arts Selma Eikelenboom had in *RTL Late Night* een verontrustende boodschap. „Er vallen in Nederland jaarlijks 17.000 tot 20.000 doden door verkeerde medicijnen of medische fouten [met medicijnen].” Zij en haar man, DNA-onderzoeker, worden ingeschakeld om misdrijven nader te onderzoeken, en verbazen zich over het gebrek aan kennis van autoriteiten.

Waar is het op gebaseerd?

Ook een bewering zien langskomen die je gecheckt wilt zien? Mailnextcheckt@nrc.nl of tip via Twitter met de hashtag #nextcheckt

Volgens Eikelenboom blijkt uit onderzoeken dat het aantal doden door medicijngebruik hoog is. In een Amerikaans onderzoek wordt geschat dat er in de VS in 1994 106.000 ziekenhuispatiënten overleden aan bijwerkingen van medicijnen. Een ander Amerikaans onderzoek komt uit op 225.000 doden per jaar door „medische handelingen”.

Daaronder valt onjuist medicijngebruik, maar ook operaties. Er bestaan schattingen waaruit blijkt dat er in de EU jaarlijks 200.000 mensen overlijden door „verkeerde dosering en het niet naleven van voorgeschreven medicatie”. De 17.000 tot 22.000 Nederlandse doden, die Eikelenboom noemde, heeft ze „ ergens gelezen”. Wij hebben deze aantallen ook niet kunnen vinden.

En, klopt het?

Kun je buitenlands onderzoek betrekken op Nederland? Nee, zegt Eugène van Puijenbroek, bijzonder hoogleraar geneesmiddelenbewaking aan de Rijksuniversiteit Groningen en werkzaam bij het Bijwerkingen Centrum Lareb. In Nederland haalt een patiënt medicijnen bij één apotheek, in tegenstelling tot in veel andere landen. Daardoor kunnen missers worden voorkomen.

Cijfers over Nederland moet je baseren op Nederlandse data, vindt hij. Het Nederlandse HARM-onderzoek (Hospital Admissions Related to Medication) uit 2006, is heel bekend. De studie vond plaats in 21 ziekenhuizen. Veertig dagen werden acute opnamen beoordeeld op verband met een of meer geneesmiddelen. Een doorberekening van die cijfers naar heel Nederland resulteerde in 19.000 „potentieel vermijdbare *geneesmiddelgerelateerde*ziekenhuisopnamen op jaarbasis”.

Bij het grootste deel (72 procent) was sprake van een probleem gerelateerd aan het voorschrijven en bij de rest (26 procent) van een toedienings-/gebruiksprobleem. 6,6 procent van de patiënten met een vermijdbare geneesmiddelgerelateerde ziekenhuisopname overleed. Dat zijn ruim 1.200 mensen. Uit een aanvullend onderzoek uit 2009 was het aantal overledenen rond de 1.050.

Volgens Nivel (Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg) waren er van april 2011 tot maart 2012 970 „patiënten die mogelijk mede door een medische of organisatorische fout in het ziekenhuis is overleden”.

Niet te snel conclusies aan dit soort cijfers verbinden, waarschuwt Ruud Coolen van Brakel, directeur van het Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik (IVM): „Vaak is oorzaak en gevolg niet gemakkelijk vast te stellen.” Ook wordt er gekeken naar de levens die medicijnen kosten en niet naar de levens die ze redden.

Conclusie

In Nederland sterven 17.000 tot 20.000 mensen per jaar door verkeerd medicijngebruik, zei Selma Eikelenboom in *RTL Late Night*. Die cijfers zijn niet terug te vinden. Volgens een bekend Nederlands onderzoek uit 2006, waren er op jaarbasis 19.000 „potentieel vermijdbare *geneesmiddelgerelateerde* ziekenhuisopnamen”. Daarvan zijn zo’n 1.200 mensen overleden. Eikelenboom sprak niet specifiek over overlijden door „vermijdbare” bijwerkingen, maar dat kan het grote verschil niet verklaren. We beoordelen de stelling daarom als onwaar.

Kim Bos

nrc.nl

2015